

СОВРЕМЕНИ ТРЕНДОВИ НА РАЗУЗНАВАЊЕТО ВО БОРБА ПРОТИВ ТЕРОРИЗМОТ

Мухамед Ибраими, Југослав Ачкоски

Воена академија „Генерал Михаило Апостолски“ – Скопје

Апстракт

Сенката на тероризмот се повеќе почна да надвиснува над светот, над неговата судбина и иднина. Борбата против ова современо зло, против овој „флуиден“ непријател со (не) јасен концепт бара многу знаење, но најмногу правовремени, квалитетни и валидни операции. Без солидно разузнавање во оваа свера, што во иднина неминовно ќе мора да прерасне во посебна научна дисциплина, ќе бидеме осудени да бидеме „слепи“ и немоќни против канците на терористичкото лудило кои неминовно демнеат над своите невини жртви. Во спротивно, тероризмот секогаш ќе биде прв на потег.

Клучни зборови: тероризам, терористички операции, разузнавање, разузнавачко-безбедносна заедница, разузнавачки информации.

CONTEMPORARY TRENDS IN INTELLIGENCE AGAINST TERRORISM

Abstract

The shadow of terrorism more and more lean over above the world, above its destiny and above its future. The war against the contemporary evil, against this fluid "enemy" with (un) clear concept, asks a lot of knowledge, but most of all timely, quality and valid inquiring operations. Without firmly inquiry in this field, which in the future will grown up in the separate science, we will be condemned to the "blindness" and powerless against the claws of the terrorist madness, which heartlessly watches for its innocent victims. On the contrary, the terrorism will always be first in the move.

Key words: terrorism, terrorist organizations, inquiry, security – inquiring society, inquiring information.

Вовед

Дефинирањето на разузнавањето во секое истражување предизвикува посебни потешкотии. Многу од истражувачите го дефинираат како тајна активност, и прават изедначување на термините разузнавање и шпионирање.

На основно ниво разузнавањето може да биде дефинирано како процесирани информација, или пак како знаење и анализа осмислени за да помогнат акција.¹ Според Random House Dictionary се подразбира „собирање на тајни информации; информации за противникот или за потенцијален противник“.² Слично на тоа поимот „разузнавање“ се дефинира како „информација која е собрана, споредена и анализирана и од која е извлечен заклучок кој претставува одговор на претходните барања на крајните корисници“.³

Најчеста грешка е што на разузнавањето се гледа како синоним со „информација“. Информација не е разузнавање. Оперативците на терен генерално собираат информации (или податоци). И покрај многу дефиниции за „разузнавањето“, наједноставното и најасното од сите е

„информација + анализа = разузнавање“

Гореспоменатата формула ја објаснува разликата помеѓу собрана информација и произведено разузнавање. Според тоа, без анализа, не постои разузнавање. Разузнавањето не е тоа што е собрано; туку тоа што е произведено откако собраниот податок е проценет и анализиран.

1. Задачи на современото разузнавање

Сепак и покрај се, разузнавањето мора да ги исполни задачите доколку сака барем да биде во чекор во справувањето со современите тероризам, а тоа се: ⁴ прибирање на информации, пребарување низ добиените необработени податоци, составување на информации и податоци, извлекување на правилни заклучоци и пренесување на истите до раководството. Исполнувајќи ги наведените задачи разузнавањето ја исполнува својата основна функција, а тоа е добивање на квалитетни, навремени и веродостојни информации.

2. Дисциплини на собирање на разузнавачки информации

Постојат повеќе извори на информации кои можат да имаат драгоцен придонес во остварувањето на целта на разузнавачката активност и на сите треба да им се посвети доволно внимание бидејќи секој од нив има свои предности и

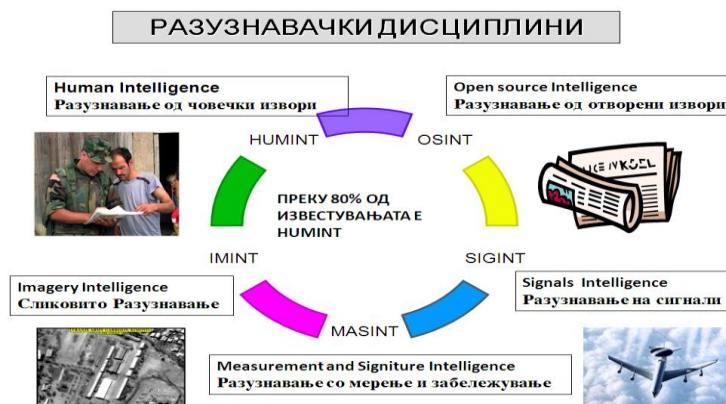
¹ Graeme R. Newman & Ronald V. Clarke, 2010, „Policijska dejavnost proti terorizmu“, učbenik za vodilno osebje na policijskih postajah, urednika dodanih slovenskih prispevkov Iztok Podbregar, Andrej Sotlar. - Ljubljana : Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, стр. 48.

² Наведено според: Adams J.1995, „Exploring the Frontiers of Espionage“, Pimliko, London, p. XXVII.

³ Polmer, N. & Allen. B.T. 1997, „Encyclopedia of Espionage“, Gramercy Books, New York, p. XVIII.

⁴ Ибид стр. 211.

недостатоци во работењето на разузнавачката служба. Во основа постојат неколку разузнавачки дисциплини,⁵ Слика 1.

Слика 1. Разузнавачки дисциплини

2.1. Човечкото разузнавање (Human Intelligence - HUMINT), тоа е најстариот и најпроверениот начин на собирање на податоци и разузнавачки информации и особено е успешен во борбата против тероризмот. Методологијата односно начинот на кој се доаѓа до потребните податоци може да биде преку отворено, прикриено и тајно собирање на податоците.⁶

2.2. Сигнално разузнавање (Signals Intelligence – SIGINT), претставува термин за разузнавање кое се извршува преку пресретнување и експлоатација на сигналите (врските).⁷ Може да се реализира од разни оддалечени локации на копно, со употреба на авиони или сателити.

2.3. Разузнавање со употреба на слики (Imagery Intelligence-IMINT), се извршува со помош на визуелни фотографии, инфрацрвени сензори, ласери, електрооптички уреди и радарски сензори (со кои се добиваат фотографии со помош на сателит).

2.4. „Разузнавање преку мерење и означување (лоцирање) (Measurement and Signatures Intelligence-MASINT), е разузнавање кое лоцира, идентификува или опишува специфични карактеристики на целите. За добивање на овие информации се користат голем број дисциплини меѓу кои и нуклеарни, оптички, радиофреквентна, акустика, сеизмика и други природни науки.

⁵ Митко Котовчевски, 2001, „Современи разузнавачки служби“, Македонска цивилизација, Скопје, стр. 194.

⁶ Џонатан Р. Вајт, 2004, „Тероризам“, Београд, стр. 335-336.

⁷ Фердинанд Оцако, 2010, „Улогата на разузнавањето во борбата против тероризмот и организираниот криминал“, Соларис Принт, Скопје, стр.176.

2.5. Разузнавање од отворени извори (Open Sours Intelligence-OSINT), кое е изведено од извори кои се достапни на јавноста, особено преку весниците, медиумите и интернетот.

3. Предизвици на современото разузнавање во борба против современот тероризам

Современиот тероризам е многу различен и многу потешка област од сите други области на закани со кои треба да се справува разузнавањето.

Томас Квигин (Thomas Quiggin), утврдува неколку слаби точки кои допринесуваат за неуспесите во разузнавањето во борбата против современот тероризам, и доколку не бидат отстранети нема да има изгледи во догледно време не само дека ќе го поразиме тероризмот туку секогаш ќе бидеме чекор зад него. Еден од нив е **слабата соработка-координација помеѓу службите и агенциите ја загрозува ефикасноста во разузнавањето.**⁸

Терористичките напади на 11. Септември 2001. година го покажа значењето на разузнавањето како „живот или смрт“ за виталните национални вредности не само на САД, туку и на секоја држава на било кој дел од светот. Пропустите кои беа направени и кои придонесоа да се случи тој критичен напад, не беа лоцирани во недостатокот на информации туку во слабата меѓусебна соработка помеѓу агенциите и службите и размената на разузнавачките податоци и информации.

Појавата на слабата соработка на службите и неспodelувањето на информациите, Томас Квигин ја нарекува „ефект на силос“. Тој, овој феномен го евидентира истражувајќи во настаните кои се случија во годините наназад во САД, и заклучува дека слабата меѓусебна соработка помеѓу службите и задржувањето на критични информации, е причината за случувањата на најголем дел од неуспесите во разузнавањето. Њуман и Кларк сметаат дека борбата против тероризмот бара постојана размена на сите достапни информации, и дека сите раководни лица треба да бараат начин како да ги подобрат формалните постапки и процедури за комуникација и соработка.⁹

Извештајот од комисијата за 11. Септември, поднесен од Конгресот на САД во 2004 година, конкретно го лоцира проблемот за неуспехот навремено да се спречат намерите на терористите. Иако и ЦИА и ФБИ, неколку месеци пред нападот располагале со доволен број на веродостојни информации, сепак неспособноста да се координираат и да дејствуваат по информациите кои ги

⁸ Повеќе за тоа во: Томас Квигин, 2009, „Да се види невидливото – Разузнавање за национална безбедност во несигурно време“, Магор – Скопје, стр. 98-110.

⁹ Graeme R. Newman in Ronald V. Clarke, 2010, „*Policijska dejavnost proti terorizmu*“, učenik za vodilno osebje na policijskih postajah, urednika dodanih slovenskih prispevkov Iztok Podbregar, Andrej Sotlar. - Ljubljana : Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, стр. 27.

поседувале, придонеле за катастрофалниот разузнавачки неуспех, кој го доживеа САД и нејзиниот разузнавачки систем на 11. Септември 2001.

Сепак и од извештаите за настаните од 11. Септември и од анализите на некои светски признаени експерти од оваа област, се покажува дека проблемот со слабата соработка, пристапот и размената на критичните информации е клучен во пропустите направени во откривањето и спречувањето на намерата на Ал Каеда да ги изврши нападите. Имено од извештајот може да се забележи дека: Од 20. Јануари до 10. Септември 2001 имало околу 40 разузнавачки извештаи поврзани со Осама Бин Ладен, кои му беа доставувани во Дневниот Извештајот на Претседателот на САД - (President's Daily Brief - PDB). Но извештаите се сметаа за многу чувствителни и се доставуваа само до мал круг на високи официјални претставници. Особено известувањата се зголемуваат од Март 2001 година кога известувања стигаат и од ЦИА и од ФБИ, но во суштина нивните извештаи не се доставуваа за меѓусебна координација, туку тие всушност ги криеја информациите едни од други и се докажуваа меѓусебно кој е подобар или надлежен во борбата против тероризмот.¹⁰

За проблемите во соработката и размената на информациите помеѓу разузнавачките служби и агенции зборуваат Њуман и Кларк (Graeme R. Newman & Ronald V. Clarke), осврнувајќи се на извештајот од комисијата за нападите од 11. Септември. Тие потенцираат дека ФБИ и ЦИА не успеале да „ги поврзат точките“ пред нападот и не успеале да ги препознаат обрасците и сигналите во дифузните делови на информациите за киднаперите на авионите, кои пред нападите веќе имале контакт со некои припадници на различните агенции за разузнавање и безбедност. Според нив агенциите мора да ги разменуваат критичните информации многу покоординирано и правовремено за сомнителните терористички активности.

Во анализата на Њуман и Кларк за слабите точки на разузнавањето ја цитираат изјавата на поранешниот директор на ЦИА, Џејмс Волсон, кој ја има дадено во Конгресот: „Поголема е веројатноста дека протокот на информации побрзо и подобро ќе стигне од локалните агенции и полиција до Вашингтон, отколку обратно“. Тие сметаат дека разузнавачките информации можат да бидат продуктивен сегмент само доколку тие информации се разменуваат со други агенции и служби.¹¹

¹⁰ Повеќе за тоа во: "THE SYSTEM WAS BLINKING RED" ...достапно на: http://www.manhattan-institute.org/pdf/scr_04.pdf.

¹¹ Graeme R. Newman in Ronald V. Clarke, 2010, „*Policijska dejavnost proti terorizmu*“, učbenik za vodilno osebje na policijskih postajah, urednika dodanih slovenskih prispevkov Iztok Podbregar, Andrej Sotlar. - Ljubljana : Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, str.114.

Покрај слабата сооработка-координација како еден од предизвиците на разузнавањето, исто така значајно место завземаат и следните предизвици кои заслужуваат внимание како: недостаток на рамнотежа во ресурсите, милитаризација на разузнавањето, тајноста е проблем за современото разузнавање и недостаток на обука и усовршување.

Заклучок

Овој труд претставува обид да се објасни местото, задачите и дисциплините на разузнавањето во борба против “невидливиот” непријател.

Заканите постојано се менуваат, но оној кој секогаш е прв да ги открие намерите на оние кои сакаат да ја загрозат државата и граѓаните се разузнавачките служби. Едноставно кажано разузнавањето никогаш не спие. Дури и 90% успех на разузнавањето може да донесе уште еден голем неуспех. Терористите повторно успешно ќе нападнат без разлика колку е ефикасен разузнавачкиот систем. Сепак тоа не смее да ги поколеба разузнавачите да ги исполнуваат своите задачи, бидејќи тие се клучот во справувањето со тероризмот, па дури и само еден повеќе спасен човечки живот ќе го оправда нивното постоење.

ЛИТЕРАТУРА

1. Квинг, Т. (2009). Да се види невидливото – Разузнавање за национална безбедност во несигурно време. (превод од англиски јазик Марија Џонс), Магор, Скопје.
2. Волтер, Л.. (1985). Свет на тајн. Weidenfeld and Nicolson, Лондон.
3. Graeme R. Newman., & Ronald V. Clarke. (2010). Policijska dejavnost proti terorizmu. Učbenik za vodilno osebje na policijskih postajah, urednika dodanih slovenskih prispevkov Iztok Podbregar. Andrej Sotlar. - Ljubljana : Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana.
4. Adams. J. (1995). Exploring the Frontiers of Espionag. Pimliko, London.
5. Polmer, N., & Allen. B.T. (1997). Enciclopedia of Espionag. Gramercy Books, New York.
6. Џонатан Р. Вајт., (2004). Терориза, Београд.
7. Оцако, Ф. (2010). Улогата на разузнавањето во борбата против тероризмот и организираниот криминал, Соларис Принт, Скопје.
9. Котовчевски, М. (2001). Современи разузнавачки служби, Македонска цивилизација, Скопје.
10. Ејд, М. Метју. време на невољи: Агенција за национална безбедност на САД во дваесетиот век, (објавена во Џонсон и Вирц уредници), Стратегиско разузнавање: Прозорци на еден таен свет.
11. Грегори, Т. (2003). Преобликување на националното разузнавање во времето на информациите. Кембриџ, Велика Британија, Cambridge University Press.